

Víťazi súťaže študentských esejí

Geografický ústav Slovenskej akadémie vied v spolupráci so Slovenskou geografickou spoločnosťou pri SAV, Spoločnosťou pre trvalo udržateľný život v SR a ČR, Regionálnym environmentálnym centrom Slovensko a Českou a Slovenskou asociáciou Rímskeho klubu zorganizovali 28. októbra 2008 v Malom kongresovom centre SAV v Bratislave slávnostné podujatie, na ktorom vyhlásili výsledky súťaže o najlepšiu študentskú esej za rok 2007 na tému *Udržateľný spôsob života*.

Cieľom tejto súťaže je podnietiť zvýšený záujem študentov, pedagógov a verejnosti o problematiku smerovania k udržateľnejšej budúcnosti. Odmenenie autorov najlepších esejí chce zvýšiť ich motiváciu pre prácu v tejto oblasti aj po ukončení vysokoškolského štúdia.

Na slávnostnom podujatí sa okrem ocenených študentov a členov poroty zúčastnil aj doc. Ing. Ján Šedivý, CSc., riaditeľ Agentúry na podporu výskumu a vývoja, doc. RNDr. Vladimír Ira, CSc., riaditeľ Geografického ústavu SAV a početní hostia.

Udeľovala sa prvá až tretia cena vo výške 20 000, 10 000 a 5 000 Sk a dve osobitné ceny: za vedecký prínos a za angažovaný prístup (po 2 500 Sk).

Okrem finančnej odmeny dostali všetci finalisti diplom za úspešné účinkovanie v súťaži a umelecké dielko od žiakov Základnej umeleckej školy Ľudovíta Rajtera na Sklenárovej ul. v Bratislave.

Prvú cenu získala Paulína Ďurinová z Fakulty dramatických umení AMU v Banskej Bystrici za esej s názvom *Každý z nás je časťou celku, ktorého smerovanie*

môže ovplyvňovať svojím konaním. Držiteľom druhej ceny sa stal Peter Laučík z Katedry etnológie a etnomuzikológie Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre za esej s názvom *Neodvratnosť pohybu ako udržateľný spôsob života*. Tretiu cenu porota udelila Michalovi Mochťákovi z Fakulty sociálnych štúdií Masarykovej univerzity v Brne, autorovi eseje *Udržateľný spôsob života*. Osobitná cena za odborný prínos patrí Magdaléne Kuksovej z Fakulty medzinárodných vzťahov Vysoké školy ekonomickej v Prahe a cena za angažovaný prístup Alexandre Kešeľovej z Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove.

Pred slávnostným vyhlásením výsledkov súťaže študentských

esejí sa konala prednáška doc. RNDr. Pavla Nováčka, CSc., vedúceho Katedry rozvojových štúdií Prírodovedeckej fakulty Univerzity Palackého v Olomouci na tému *Otázky udržateľnosti a neudržateľnosti rozvoja na príklade Latinskej Ameriky*.

Atmosféru dopĺňali husle a spev folkloristu Sama Smetanu a „prekvapením večera“ bol krátky dokumentárny film z dielne víťazky súťaže, Paulíny Ďurinovej.

Projekt, ktorého súčasťou bola aj táto akcia, podporila na základe zmluvy č. LPP-0128-07 Agentúra na podporu výskumu a vývoja a realizuje sa pod záštitou Pracovnej skupiny *Hodnoty pre udržateľnú budúcnosť pri európskom EcoFore*.

Prof. RNDr. Mikuláš Huba, CSc., predseda súťažnej poroty, Geografický ústav SAV, Štefánikova 49, 814 73 Bratislava
geoghuba@savba.sk

Krajinárska problematika na medzinárodnom geografickom kolokviu

Pri príležitosti oslav 10. výročí založenia Ústavu geografie na Prírodovedeckej fakulte Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach uskutočnilo se ve dňoch 5. – 7. 11. 2008 ve spišské obci Danišovce setkání geografů nejen ze Slovenska, jakožto hostitelské země, ale rovněž z Rumunska, Maďarska, Polska, Ukrajiny a České republiky. Slavnostně, a přitom neformálně otevřel kolokvium prof. J. Košťálik, senior Ústavu geografie a nynější ředitel doc. Z. Hochmuth. Rekapitulace klíčových historických událostí s bohatým obrazovým doprovodem připomněla začátky i postupný růst

košického pracoviště. Odbornou část uvedl referát prof. Košťálika o eolických sedimentech východního Slovenska a příspěvek prof. L. Tajtáka o rozvoji historické geografie na Slovensku. Oba naznačily šíři záběru kolokvia od specifických problémů jednotlivých fyzikogeografických a humánně geografických věd po otázky obecných i regionálních syntéz a modelování, a také aplikací geografických poznatků ve společnosti.

Po úvodních referátech se jednání kolokvia rozdělilo do dvou paralelně probíhajících proudů v několika sekcích. Zatímco v hlavním

jednacím sále Učebně výchovného zařízení UPJŠ dominovala humánní geografie, v posluchárně Penziónu Dionýz odezneli příspěvky věnované jednotlivým geografickým aspektům přírody a jejich využití člověkem.

Řadu fyzickogeograficky zaměřených referátů otevřela sekce věnovaná karsologii a geomorfologii. Z referátu kolegů ze slovenského Ústavu pro výzkum krasu v Postojné a pražského Geologického ústavu AV ČR v podání prof. Bosáka vyplynul řad nových závěrů, opírajících se o rozsáhlé výzkumy výplní desítek jeskyní. Nejdůležitější bylo zjištění, že výplně krasových jeskyní ani zdaleka nejsou jen holocenního nebo pleistocenního původu, ale mohou většinou zasahovat hluboko do terciéru. Staří sedimentů v některých případech přesahovalo 2 mil. let, v extrémních případech až 35 mil. let. O morfologii a vzniku Brestovské jeskyně u Zuberce v Západních Tatrách hovořil Dr. P. Bella z ružomberké univerzity. Zde šlo o chronologii dvou jeskynních pater, podle sintrů bylo jejich stáří odhadnuto na více než 200 000 let u horního, resp. nad 64 000 let u dolního patra, vývoj tedy probíhal jistým způsobem i v glaciálech. Na pořad jednání se dostaly rovněž jeskyně Slovenského krasu v příspěvku Ing. K. Bónové z košického Ústavu geografie PrF UPJŠ, zejména problematika jejich autochtonních a allochtonních výplní. Závěrem této sekce byl referát doc. R. Novodomce z Pedagogické fakulty Katolické univerzity v Ružomberku, ve kterém podal přehled geomorfologického studia flyšových Karpat Slovenska od 60. let minulého století po současnost. Z nových výsledků vyplývá, že vývoj regionu ani zdaleka nebyl simultánní, geologické poznatky si vynucují četné změny i v pohledu geomorfologa. Zjevně směrem k východu staří Karpat klesá.

V sekci geoeologie a aplikované geografie odznělo široké

spektrum příspěvků od prostorové analýzy polomů na Šumavě po orkánu Kyrill od brněnských přírodovědců, přes rozmanité studie primárních a sekundárních krajinných struktur v modelových regionech Slovenska (Geografický ústav SAV Bratislava, Prešovská univerzita Prešov) po problematiku modelování slunečního záření (PU Prešov) a hodnocení digitálních modelů reliéfu (UPJŠ Košice). Relativně detailní modelování dávek slunečního záření pomocí GIS pro poměrně rozsáhlé území Slovenska představil Mgr. J. Kaňuk z Prešova. Je výsledkem zohlednění ročního chodu ozáření a zastínění stometrových pixelů povrchu s ohledem i na sousedící elevace, což je unikátním případem významného aplikačního výstupu současné geografie. Tuto sekci uzavřely příspěvky z geografického vzdělávání. Dr. V. Herber z Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity a doc. E. Hofmann z Pedagogické fakulty MU v Brně se zaměřili na vybrané stránky počítačové vizualizace v geografii pro potřeby teoretické i terénní výuky.

Problematiky krajiny se prizmatem hospodářského využívání dotkly referáty sekce geografie zemědělství a cestovního ruchu. Referující, ať již doc. P. Spišiak z PRIF UK v Bratislavě či doc. A. Věžník z Brna konstatovali zřetelnou redukci zemědělských aktivit v krajině, pokles zájmu o zaměstnání v tomto rezortu, ale také opětovný nástup koncentrace výroby pro přechodném období atomizace v 90. letech minulého století. Dr. M. Kopecká z GgÚ SAV porovnávala jednotlivá hlediska zemědělské výroby na příkladech Slovenska a Bulharska. Dr. T. Brzezińska-Wójcik z lublinské univerzity referovala o intenzivně posilujícím statutu vzdělávání v oblasti regionální geografie a geografie cestovního ruchu na jejím mateřském pracovišti. Nekonvenční pohled na krajinu v podobě

přírodně-rekreačních komplexů prezentovala O. Rudenko z černovické univerzity. Zajímavý pohled na teritoriální distribuci plánovaných aktivit v oblasti cestovního ruchu uvedla doc. K. Pavličková z PRIF UK v Bratislavě. Počtem vedou středoslovenské okresy, plus Prešovský kraj, vesměs zasahující do nejvyšších horských oblastí. Vysoké finanční toky mají směřovat do umělého zasněžování. O zaostávajících regionech byla řeč ve příspěvcích doc. P. Spišiaka (Velký Krtíš) a Mgr. G. Zubrického (Rožňavsko).

Netradiční krajinné faktory z oblasti humánní sféry ovlivňující „*genia loci*“ přiblížila na příkladu formujícího se povědomí o „(ne)bezpečnosti“ lokalit a o pocitu „chudoby“ v Petržalce Mgr. M. Madziová z UK v Bratislavě v sekci geografické metodologie a politické geografie. Mnoho občanů vychází z osobní zkušenosti s těmito faktory. Ve vnímání rizikovosti „nejznámějších“ lokalit se všeobecné povědomí nerozchází s kriminalistickou statistikou. U „méně“ proslavených míst míra souhlasu s oficiálními údaji klesá. Mgr. J. Macko z UK v Bratislavě mluvil o vzniku a udržování sociální hranice, pertraktoval pojem sociálního světa a „rozpuštění“ máločetných komunit v prostředí velkoměsta. Na exotickém příkladu státu Kerala v Indii demonstroval Dr. P. Daněk z MU v Brně, že vysoký rozvoj lidský, spojen s vysokou úrovní vzdělanosti, zdraví a spokojenosti, může nastat i v podmínkách nízkého rozvoje ekonomického.

Tečkou za úspěšnou akcí byla exkurze do NP Slovenský raj a přilehlé části Hornádské kotliny i návštěva podniků v průmyslové zóně města Spišská Nová Ves.

Doc. RNDr. Jaromír Kolečka, CSc.,
kolejka@jumbo.ped.muni.cz